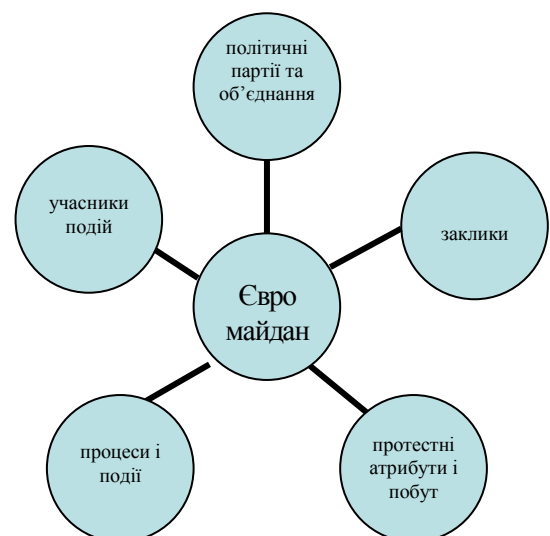

Відбиття українських протестних реалій в англійському медійному дискурсі

У кінці листопада 2013 року світові ЗМІ несподівано і на безпрецедентно тривалий час привернули свою увагу до подій в Україні, спричинених зміною курсу української влади щодо євроінтеграції. Протестні події, епіцентром яких став майдан Незалежності в українській столиці, привнесли в життя суспільства нові реалії. Оскільки англomовні засоби масової інформації практично миттєво транслювали події в Києві своїй аудиторії, ці специфічні реалії одразу ставали фактом англomовного медійного, і загалом політичного, дискурсу.

Метою нашого дослідження було проаналізувати шляхи відбиття основних реалій, породжених протестними подіями кінця 2013-початку 2014 рр., в англomовному медійному дискурсі. Такі знання є професійно важливими для перекладачів, що обслуговують міжмовну писемну та усну комунікацію, пов'язану з кризовими подіями в Україні. Основним матеріалом дослідження слугували публікації BBC News, USA Today, Radio Liberty, GlobalPost, The Economist, RIA Novosti, KyivPost, соціальної мережі Facebook, що охоплюють період з листопаду 2013 р. по лютий 2014 р.

Аналіз публікацій, присвячених протестним подіям в Україні, дозволив одержати такі результати. Досліджені протестні реалії можна структурувати у вигляді поля з ядерним компонентом «Євромайдан» («Майдан») та дотичними до нього (або генерованими ним) кластерами, основними з яких є «політичні партії та об'єднання», «учасники подій», «заклики», «процеси і події», «протестні атрибути і

побут». Розглянемо, як складові елементи кожного із зазначених кластерів відбиваються англійською.

Центром подій вкотре за останні роки стала центральна площа Києва, майдан Незалежності, або просто Майдан, а спільнота мітингарів, що відстоювали курс на європейську інтеграцію, назвала себе Євромайданом. Реалії «Євромайдан», «Майдан» мають полісемантичну структуру, побудовану на метонімічних відносинах: територія → спільнота людей → громадський рух. В англійських новинах ці центральні реалії транскодуються як Euromaidan, Maidan, Maydan і, особливо в перші тижні після початку подій, супроводжується поясненням: the city's main square, the Maidan [1]; Maidan, or Independence Square in Kiev, is the focal point for pro-EU protests [2]; “On behalf of our government, I would like to apologise for the actions of our law enforcement authorities on Maidan [Independence Square],” he said, referring to violence at the weekend [3].

Семантичний обсяг слова Euromaidan, як і в українській мові, не обмежується територією протесту, а включає значення «табір мітингувальників», «протестний рух»:

Pro-opposition daily Ukrayina Moloda conveys a different sentiment with its main headline “**Maydan's triumph**”, referring to the protest camp in Kiev [4].

Mr Yanukovich's decision last month to suspend talks with the EU seemed to demonstrate the effectiveness of Russia's tactic. However, **the massive protests** in Kiev – called “**Euromaidan**” – then pushed things in the opposite direction [5].

До Вікіпедії “Euromaidan” потрапляє з такою дефініцією: “The Euromaidan is a wave of ongoing demonstrations and civil unrest in Ukraine, which began on the night of 21 November 2013 with very large public protests demanding closer European integration” [6].

Словничок українських протестних реалій, опублікований на сайті Радіо Свободи, надає реалії «Євромайдан» також значення «європейські прагнення мітингувальників»: “Maidan (майдан) and Euromaidan (євромайдан) are now pretty familiar terms to anyone watching the protests in Ukraine. They're a reference

to the maydan, or square, that's become the focal point of the Kyiv rallies, and the European aspirations of those out on the streets” [7].

Основними політичними партіями та об'єднаннями, асоційованими з Євромайданом, є опозиційні сили – «Батьківщина», «Свобода», «Удар». Їхні назви англomовними медійниками транскрибуються та/або перекладаються словниковим відповідником і можуть супроводжуватися означенням або коментарем, що уточнює ідеологію партії / об'єднання: Svoboda (Freedom) party [8]; far-right party Freedom [9]; the Svoboda or Freedom Party [10]; Udar (Punch) [8]; the largest opposition party, Batkivshchyna [11]; Fatherland, of the imprisoned former Prime Minister, Yulia Tymoshenko [8].

До кластеру «учасники подій» ми віднесли два основні «силові» утворення – «Беркут», «тітушки», а також «Антимайдан» (мітингувальників, що підтримують Партію регіонів та політику президента) і «Автомайдан» (мобільний загін Майдану). Що стосується «Беркуту», в англomовних новинах назва цього спецпідрозділу, яка мало що може сказати англomовному читачеві, переважно не згадується, а замінюється описовим відповідником riot police. Якщо ж вживається транскрибована власна назва Berkut, вона супроводжується описовою номінацією:

Ukraine's **special police force, Berkut**, has been widely condemned for beating protesters in the square – known as Maidan [12].

A police spokeswoman said neither the regular Kiev police nor **Berkut riot police** had conducted any operations at the address [13].

Неологізм «тітушки», породжений протестними подіями у Києві, потребує особливої експлікації для англomовної аудиторії. Вікіпедія визначає цей термін таким чином: «Titushky is a widely-used term in Ukrainian mass media and by the general public for street hooligans who are suspected to be sponsored by the government” [14].

Більш детальну семантизацію неологізму «тітушки» та історію його виникнення пропонує Словничок українських протестних реалій, опублікований на сайті Радіо Свободи: «Tytushky – burly guys dressed in sports

gear who act as agents provocateurs. They crack down on protesters or provoke clashes with the aim of tarnishing peaceful protests. Not a completely new, Euromaidan-specific term, «tytushky» was coined earlier this year after two journalists were beaten up in Kyiv by a group of athletically built youth. Tytushky are named after Vadym Tytushko – one of three men who received suspended sentences over the May attack” [7].

Транскодуючи цю реалію у тексті, журналісти додають коментар, або експлікують через синоніми, наприклад, таким чином: “He basically told the truth when he said there were some 2,500 **provocateurs** in Kyiv,” he said. “They’re the **titushky**” [15].

Назви «Антимайдан» і «Автомайдан» калькуються англійською і можуть супроводжуватися поясненням, наприклад: “Dmytro Bulatov, 35, a member of Automaidan, a group of car owners that has taken part in the protests against Yanukovych, vanished Jan. 22” [16].

До протестних реалій відносимо також сталі заклики і вигуки, що регулярно використовувалися учасниками протестних подій і набули прямого асоціативного зв’язку з ними. В англійськомовних медіа ці заклики перекладаються і можуть супроводжуватися пояснювальним коментарем щодо референції їхніх певних компонентів, наприклад:

Ukrainians waving European Union flags sang the national anthem and shouted “Resignation!” and “Down with the gang!” in a reference to Yanukovych's regime [17].

The crowd chanted “Glory to Ukraine!” [17]

“Out with the con!” The last refers to two alleged criminal convictions dating back to Mr Yanukovych's youth – convictions not documented in any official records [8].

Three police buses pulled up to the building's main entrance, and were immediately surrounded by around 2,000 protesters chanting "Shame!" [18].

На морозному протестному майдані прижилася специфічна жартівлива «кричалка» футбольних фанів «Хто не скаче, той москаль». Словничок Радіо Свободи перекладає її “If you're not jumping, you're a Moskal” [7]. Очевидно, що

для англомовної аудиторії лише перекладу замало, адже, по-перше, у смисловій структурі цього гасла відсутній прямий логічний зв'язок між його предикативними частинами, а по-друге, лексема «москаль» тягне за собою цілий шлейф етнічно вмотивованих асоціацій. Тому автори словника супроводжують переклад таким коментарем: “Euromaidan protesters often shout this while jumping, but the chant isn't restricted to the protests ... "Moskal" is a historical term for Muscovite, now used mainly as an ethnic slur for Russians” [7].

До кластеру «процесі і події» ми віднесли такі реалії: «Єврореволюція», «революція гідності», «смолоскипна хода», «погроми» (характеристика українських подій В. Путіним), «перезавантаження» (системи). «Єврореволюція» – загальна назва протестних подій, висунута мітингувальниками на перших «народних віче» в грудні 2013 року, англійською калькується: “... more people come to Kiev from different parts of the country, to join the "**Eurorevolution**" [8].

Друга назва, «революція гідності», яка згодом, на думку протестувальників, стала більш об'єктивно відображати суть подій, англійською перекладається за допомогою словникових відповідників: “After all, the EuroMaidan in Ukraine is a **revolution of national dignity**” [19].

Вимоги протестувальників в концентрованому вигляді представлені концепцією «перезавантаження», що відтворюється англійським відповідником reload: “... they now want the total "**reload**" of what they describe as a corrupt system of governance” [20].

“Смолоскипна хода” свободівців в день народження Степана Бандери перекладається, зокрема, як torch-lit procession: “Thousands of supporters of a far-right party in Ukraine have held a **torch-lit procession** through the capital, Kiev” [21]. Путінську характеристику подій в Україні – «погроми» – англомовні медіа перекладають різними відповідниками: “President Vladimir Putin's description of the Kiev rallies as a simple “**riot**” [22]; “President Vladimir Putin of neighbouring Russia blamed “outside actors” for events in Ukraine, saying they seemed “more like a **rampage** than a revolution” [3]; “Putin called the protests

“**pogroms**”, a reference to the 19th-century Russian attacks on ethnic groups and Jews” [23].

Будення Майдану пов’язано з низкою специфічних атрибутів. «Наметовий табір мітингувальників» перекладається англомовними журналістами як *protesters' tent city* [24] або *tent camp* [25]; «польові кухні» – *makeshift kitchens* [13]. Складніше відтворити англійською сутність продукту народного фольклору Майдану, політичних частівок – це завдання вирішується лише описовим способом: “From the same stage, activists also perform **ditties set to Ukrainian folk tunes, mocking top government officials as well as Russia's President Vladimir Putin**” [26].

На фото і відео, презентуючих київський майдан світу, він виглядає як море людей, над яким майорять різнокольорові прапори. Пояснення прапорової символіки майдану для англомовної аудиторії знаходимо на сайті Радіо Свобода. Ці пояснення не лише вказують на належність прапора, але й розкривають історико-ідеологічний контекст відповідного політичного, громадського або військового утворення: “**Maydan flags** – aside from the ubiquitous blue-and-yellow Ukrainian and EU flags, protesters have been waving other banners, too. There are the red and black flags of the World War II-era Ukrainian Insurgent Army (UPA), which is revered primarily in western Ukraine for fighting both Nazi Germany and Soviet forces for Ukrainian independence. Others, particularly in the more pro-Russian east, consider the UPA traitors for fighting against Soviet soldiers. Then there are the red-and-white banners bearing the name of Udar, the party led by boxer-turned-opposition leader Vitali Klitschko, and the blue flags of the Crimean Tatars” [7].

До реалій протестних подій несподівано потрапила зеленка, якою щедро поливали політиків у Харкові. Назва цього антисептика англійською відтворюється різними шляхами – приблизним словниковим відповідником, описовим способом, транскрибуванням: *green dye*, *green antiseptic*, *zelyonka* (*brilliant greendye*) [27; 28; 29].

Завершуючи стислий огляд англійських відповідників українських протестних реалій, хотілося б висловити тезу, яка лежить не у лінгвістичній площині. Можна з впевненістю сказати, що найщиріше бажання українського народу полягає у тому, щоб буремні події зими 2013-2014 рр. якомога скоріше стали фактом минулого, а головними реаліями нашого життя завжди були мир, добробут, справедливість, людська гідність та впевненість у завтрашньому дні.

Література

1. Ukraine: Police line streets as protesters continue demo: video // BBC News Europe, 03.12.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25191679>.
2. Ukraine: Pro-EU protest pin-up calendar // BBC News Europe, 13.12.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/news/blogs-news-from-elsewhere-25365725>.
3. Ukraine unrest: NATO condemns crackdown on protesters // BBC News Europe, 03.12.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25206058>.
4. Press worried as tension persists in Kiev // BBC News Europe, 12.12.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25350071>.
5. Analysis: Russia's carrot-and-stick battle for Ukraine // BBC News Europe, 17.12.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25401179>.
6. Euromaidan // Wikipedia: The free encyclopedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://en.wikipedia.org/wiki/Euromaidan>.
7. Moore, Kathleen and Butorin, Pavel. From Maidan to Berkut: A Ukraine Protest Glossary // Radio Free Europe. Radio Liberty [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rferl.org/content/ukraine-protest-glossary-euromaydan/25190085.html>.
8. Карпуак, Oleg. Ukraine's two different revolutions // BBC News Europe, 03.12.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25210230>.
9. Ukraine activist Chornovol's beating causes outrage // BBC News Europe, 25.12.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25515838>.
10. Ukraine's far-right Svoboda party hold torch-lit Kiev march // BBC News Europe, 01.01.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25571805>.
11. Stalemate // The Economist, 06.01.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2014/01/ukraine>.
12. Ukraine's capital Kiev gripped by huge pro-EU demonstration // BBC News Europe, 08.12.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25290959>.
13. Ukraine police move on protesters and opposition party // BBC News Europe, 09.12.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25307255>.
14. Titushky // Wikipedia: The free encyclopedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://en.wikipedia.org/wiki/Titushky>.
15. Peleschuk, Dan. Kyiv's 'citizen defenders' maintain nighttime vigil // GlobalPost, 05.12.2013 [Електронний

ресурс]. – Режим доступа: <http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/europe/131205/ukraine-protests-eu-kyiv-citizen-defenders>. **16.** Rudenko, Olga. Amnesty won't stop protests in Ukraine // USA Today, 31.01.2014 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.usatoday.com/story/news/world/2014/01/31/ukraine-amnesty-bill-anti-protest-legislation/5077401>. **17.** Heintz, Jim and Karmanau, Yuras. Ukraine's protests are nation's largest since 2004 // USA Today, 08.12.2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.usatoday.com/story/news/world/2013/12/08/ukraine-protests/3908495>. **18.** Rudenko, Olga. Ukraine police stand down after protest grows // USA Today, 11.12.2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.usatoday.com/story/news/world/2013/12/10/ukraine-capital-protest-camp/3971687>. **19.** Lozynskyj, Askold S. A revolution of dignity // KyivPost, 22.12.2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.kyivpost.com/opinion/op-ed/askold-s-lozynskyj-a-revolution-of-dignity-334135.html>. **20.** Ukraine crisis: Clashes feared as Kiev braced for rival rallies // BBC News Europe, 15.12.2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25386736>. **21.** Torch-lit far-right march in Ukraine // BBC News Europe, 02.01.2014 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25572858>. **22.** Press apprehensive as standoff continues in Kiev // BBC News Europe, 10.12.2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25317369>. **23.** Rudenko, Olga. Ukraine protesters demand that government go // USA Today, 02.12.2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.usatoday.com/story/news/world/2013/12/02/ukraine-russia-demonstration-european-union-trade-pact/3806403>. **24.** Rudenko, Olga. Riot police crack down on Ukraine protests // USA Today, 09.12.2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.usatoday.com/story/news/world/2013/12/09/ukraine-eu-russia-protests/3915189>. **25.** Danilove, Maria and Karmanau, Yuras. Anti-government mass rally in Ukraine turns violent // USA Today, 02.12.2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.usatoday.com/story/news/world/2013/12/01/ukraine-rally-violence/3796821>. **26.** Ukraine protests: Singing in the cold // BBC News Europe, 20.12.2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-25468055>. **27.** Ukrainian opposition politicians daubed with green dye // RIA Novosti, 28.12.2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://en.ria.ru/world/20131228/186033659/Ukrainian-Opinion-Politicians-Daubed-With-Green-Dye.html>. **28.** Police: Student beaten on Euromaidan in Kyiv // KyivPost, 07.01.2014 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/police-student-beaten-on-euromaidan-in-kyiv-334731.html>. **29.** Euromaidan // Facebook [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.facebook.com/euromaidanEN>.